

Za res učinkovito reševanje manjšinskih problemov

V zvezi z našim člankom »Manj politiziranja in več konkretne politike« se je v nedeljskem »Primorskem dnevniku« z dne 2. t. m. oglasil predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze B. Race z dolgim sestavkom, ki vsekokor zahteva odgovor.

Naš sobesednik sicer priznava pomen in vlogo političnih strank, vendar trdi, da »je za uspešno, učinkovito in hitrejše razreševanje manjšinskih problemov v Italiji nujna avtonomna manjšinska organizacija.« Taka manjšinska organizacija — nadaljuje B. Race — je »naša Slovenska kulturna gospodarska zveza, katere vloge ni mogoče zreducirati na „pritisek“, ampak mora prevzeti aktivno in reprezentativno vlogo navzven predvsem v odnosu do predstavnikov oblasti odnosa do večine.«

Da je za »razreševanje manjšinskih problemov« nujna neka manjšinska organizacija, se strinjamo, saj je to samo po sebi razumljivo. Težave pa nastajajo, kadar je treba določiti, kakšna naj bo ta organizacija, oziroma izbrati med že obstoječimi — če sploh obstajajo — tisto, ki bi zadano nalogo res mogla »učinkovito, uspešno in hitrejše« opravljati.

Če prav razumemo, je B. Race mnenja, da taka organizacija takorekoč konstitucionalno ne more biti politična, se pravi imeti značilnosti in pristojnosti političnih strank. In prav glede tega vprašanja se naše mnenje razhaja od tistega, ki ga zagovarja naš sobesednik. Prepričani smo namreč, da se manjšinski problemi uspešno in učinkovito rešujejo predvsem na ravni političnih strank. B. Race trdi, da to ne more veljati v našem primeru, ker je večina Slovencev organizirana v levih vsedržavnih italijanskih strankah, medtem ko le manjšina Slovencev voli slovensko politično organizacijo, to je Slov. skupnost.

Priznavamo, da vprašanje skupne reprezentativne manjšinske politične organizacije ni tako enostavno, kot bi se zdelo na prvi pogled. Temu pa po našem mnenju ni vzrok dejstvo, da so Slovenci politično in svetovnonazorsko razcepljeni, ker je to v pluralistični družbi samo po sebi razumljivo, temveč predvsem dejstvo, da so se marksistično usmerjeni Slovenci odpovedali slovenskim samostojnim političnim organizacijam in se kot posamezniki, to je neorganizirano, vključili v tradicionalne vsedržavne leve italijanske stranke. Očitno je, da so pri tej odločitvi dali na lestevici vrednot prednost svetovnonazorskim, socialnim in podobnim vrednotam, medtem ko bi po našem mnenju morali imeti v tukajšnji stvarnosti pred očmi predvsem narodne vrednote. Kdor je namreč ta korak opravičeval s »proletarskim

internacionalizmom« ali »razredno solidarnostjo« teh strank, je lahko ob marsikateri priložnosti ugotovil, da so to fraze in gesla, hi prav gotovo ne rešujejo manjšinskih problemov.

Kar velja za leve italijanske stranke, velja seveda tudi za Krščansko demokracijo, v kateri po našem mnenju ni mesta za Slovenca, čeprav bi izpovedoval krščanski svetovni nazor in bi mu torej ta stranka bila ideološko zelo blizu. S tem pa nikakor ni rečeno, da zagovarjamo politiko izolacije ali nekakšnega »aparthoida«. Mi samo trdimo, da morajo italijansko-slovenski politični odnosi temeljiti na enakopravnosti, kar pomeni, da se italijanskim organiziranim političnim skupinam tudi Slovenci predstavimo politično organizirani, ne pa kot posamezniki, ki v politični areni ne moremo ničesar pomeniti in nikogar predstavljati.

Ker smo o pravilnosti in koristnosti tega političnega koncepta globoko prepričani, si tudi tako vztrajno prizadevamo za njegovo zmago med našim ljudstvom, pri čemer — o tem je lahko B. Race prepričan — gremo celo preko trenutnih političnih dimenzij Slovenske skupnosti, o kateri smo poudarili in poudarjamo, da ne predstavlja vseh Slovencev niti na Tržaškem in še manj v Italiji. Kot ljudje, ki smo v tej organizaciji krepko angažirani, in kot ljudje, ki smo na osnovi ljudskega mandata prevzeli določene politične odgovornosti, pa nikomur ne dovoljujemo, da nam zanika predstavništvo svojih slovenskih volivcev in dela slovenskega ljudstva na Tržaškem in v Italiji.

V skladu z obstoječo pravno stvarnostjo smo že napisali, da delujejo politične stranke in SKGZ na različnih ravneh, nad čimer pa se B. Race zgraža in pripominja, da je to teza KD.

Kaj sodi KD o SKGZ, nam ni znano in nas tudi ne zanima, saj gre za njune medsebojne odnose. Mi smo samo trdili in trdimo, da »delovanje na različnih ravneh« iz-

haja iz **obstoječe pravne stvarnosti** in ne od kake naše samovolje ali mnenja. Zato ne more to biti samo naša teza in teza KD, temveč tudi stališče KPI, PSU in sploh vseh političnih strank.

B. Race v tej zvezi trdi, da bi KD »z očitnim favoriziranjem Slov. skupnosti rada« to politično organizacijo »spravila v svojo odvisnost in tako ustvarjala pogoje, da jo prej ali slej absorbira«. Kje je bilo ali je kako »očitno favoriziranje« KD do Slov. skupnosti, nam tudi ni znano in mora B. Race svojo trditev dokazati z navedbo konkretnih dejstev, če hoče, da mu bo kdo mogel verjeti. Popolnoma drugo vprašanje pa je, če bi KD rada Slov. skupnost »spravila v svojo odvisnost in jo celo absorbirala«. Nič hudega se nam ne zdi ta želja KD, saj je znano, da bi katerakoli stranka in ne samo KD rada videla, da bi ji politični nasprotniki postali pokorni in postopno izginiti. Morda drži, da tudi KD goji tako željo do Slov. skupnosti. Samo od te politične organizacije, oziroma od njenega vodilnega kadra pa je odvisno, ali se bosta želja in težnja KD dejansko tudi uresničili. Kar je od nas odvisno, naj bo B. Race, prepričan, da se bomo zavzemali, da se to ne bo zgodilo.

Zanima pa nas, kaj naš sobesednik v tej zvezi meni o tistih levih italijanskih strankah, ki so že spravile v svojo odvisnost in tudi že absorbirale **množice** Slovencev!

Naj na koncu še poudarimo, da ne oporekamo SKGZ slovenskega predstavništva, ker to organizacijo sestavljajo takšni ali drugačni ljudje. Ne gre nam za osebe, temveč samo za to, da se najde in določi tista oblika političnega delovanja, ki more zares učinkovito in uspešno razreševati manjšinske probleme. Prepričani smo hkrati, da to nikakor ne more biti formula SKGZ, temveč pot avtonomnega slovenskega političnega udejstvovanja, ki mora seveda iti preko trenutnih dimenzij Slov. skupnosti, če hoče zadano nalogo res uspešno izvrševati. D. Lj.

ZATOČIŠČE PRED STVARNOSTJO

Mao Tse Tungova Kitajska prikazuje svetu vedno bolj klavrn špektakel svoje »kulturne« revolucije. To je v resnici žalosten prizor, ko naištevnejši narod sveta z nekakim samomorilskim besom mrcvari samega sebe. In to ne v imenu nekih socialnih ali političnih (da ne rečemo kulturnih) idej, pod katerimi si je mogoče nekaj predstavljati, ampak iz besne, fanatične zagnanosti za nekaj, kar ne zasluži naziva ideja. Tista nedoločna »revolucionarnost«, s katero se retorično kitijo deset do osemnajstletniki, ki

»špricaajo« šolo ali ki so sploh pobegnili od doma ter se zdaj v množicah klatijo po velikih mestih, pač ne zasluži naziva ideje. To je le iluzija, beg v abstraktnost, v nedoločnost, beg pred nalogami in dolžnostmi vsakdanjega dne.

V davnih stoletjih so si ljudje predstavljali, da so krive njihovih neugodij in nesreč kake zlovešče ptice. Potem so iznašli »črne ga kozla«. Simbolno so mu naložili krivdo za vse zlo, ki jih je zadelo, in ga pognali v

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 16. aprila, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Gianburascov dnevnik«. Napisal Vamba (Luigi Bertelli). Prevod in dramatisacija Dese Kraševac; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Sanje«, radijska drama, napisal Emilio Bonomi, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki, pripravlja Janko Ban; 18.30 Kino, večeraj in danes, pripravlja Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico aprila«; 22.10 Interpretacije Artura Toscaninija.

• PONEDELJEK, 17. aprila, ob: 11.40 Radio za šole (za srednjo šolo); 12.10 Brali smo za vas; 17.25 Radio za šole (za srednjo šolo); 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 19.05 Tržaški pripovedniki: »Julius Kugy«, pripravi Rado Rauber; 21.00 Obletnica meseca: »Brata Wright, nastanek in razvoj letal«, pripravi Sergij Vesel; 22.30 Romantični samospjevi Franza Schuberta.

• TOREK, 18. aprila, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico aprila«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1966-67; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja, pripravi Danilo Lovrečič; 20.35 Peter Iljič Čajkovski: »Pikova dama«, opera v treh dejanjih in sedmih prizorih.

• SREDA, 19. aprila, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Pomenek s poslušavkami, pripravila Mara Kalan; 13.30 Melodije iz filmov in revij; 17.25 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiene in zdravje, pripravi dr. Rafko Dolhar; 19.25 Zbor »Glasbene Matice« iz Ljubljane; 20.35 Simfonični koncert. Vodi Sergiu Celibidache. Sodeluje pianist Tahakire Sonoda.

• ČETRTEK, 20. aprila, ob: 11.50 Glasbila in barve; 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.30 Jugoslovanski skladatelji. Krsto Odak: Godalni kvartet, op. 30; 19.00 Pisani balončki, radijski tečaj za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 »Smrt v puščavi«, radijska drama, napisal Itamar Perath, prevedla Nada Konjedić. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.35 Slovenski solisti. Pianist Aci Bertonecelj. Vasilij Mirk: Glasbeni utrinki; Réveries.

• PETEK, 21. aprila, ob: 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravi prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.25 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravi Dragotin Cvetko; 19.10 Slovenski znanstveni delavci z univerze: Aleš Lokar: »Vloga tržaške univerze«; 19.25 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe.

• SOBOTA, 22. aprila, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Tržaške ulice in trgi, pripravi Lojze Tul; 13.30 Semeni plošče; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravi Dušan Jakomin; 16.00 Volan, za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravi Josip Tavčar in Jože Peterlin (23. oddaja). Gledališče Gabriela D'Annunzia; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Otroški zbor ljubljanske Radiotelevizije pod vodstvom Janeza Kuharja; 18.30 Retrospektiva jazza, pripravi Sergio Portaleoni; 19.00 Pojeta: Nacy Sinatra in Bruno Martino; 19.10 Družinski obzorje: »Strah pred odgovornostjo«, ureja prof. Ivan Theuerschuh; 19.25 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Moški vokalni kvintet »Zarja«; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

16. aprila, nedelja: Boža, Benedikt
17. aprila, ponedeljek: Rudolf
18. aprila, torek: Konrad, Apolonij
19. aprila, sredo: Ema, Leon
20. aprila, četrtek: Božidar, Teodor
21. aprila, petek: Simeon, Bruno
22. aprila, sobota: Leonida, Levko

Stavka zdravnikov in sodnih zapisnikarjev

Italija postaja vedno bolj žrtev neomejenih egoizmov posameznih skupin pritiska z leve in desne. Trenutno izvajata pritisk na državo in javnost dve veliki skupini, sodni zapisnikarji, ki že osem dni stavkajo, in zdravniki. »Zadevajo pa tiste, ki trpe in ki čakajo na pravico«, je zapisal te dni o teh dveh stavkah neki veliki turinški dnevnik. Kajti kdor 'ma denar, si kljub temu lahko preskrbi zdravnika in mesto v sanatoriju. Stavko zdravnikov čuti tisti, ki denarja nima, in tisti, ki željno pričakuje, da bi sodišče čim prej razsodilo in uveljavilo pravico v njegovi zadevi.

Listi poročajo o primerih, da prevažajo kakega hudo bolnega človeka od bolnišnice do bolnišnice, pa ga stavkujoče osebje nikjer noče sprejeti. Tako je v Bologni izkrmavel strojnik Mariano Giaccaloni, ki so ga odklonili v treh bolnišnicah. Pri delu mu je bilo odrezalo roko. V Milanu je umrla v avtomobilu Zelenega križa 82-letna Giuseppina Bolzoni, ki so jo odklonili v dveh bolnišnicah, kljub temu, da je bila že nezavestna, ker se je dušila zaradi velikega tvora v grlu. V istem mestu se je zgodilo, da bolnišnica ni hotela sporočiti domačim smrti majhne deklice. Na nujna vprašanja po telefonu so odgovarjali iz bolnišnice: »Stavkamo, ne moremo dati takih informacij.«

Italija je postala država stavk. Ni dneva, da ne bi stavkala ta ali ona velika kategorija: enkrat poštarji, pa spet državni uslužbenci, učitelji, profesorji, železničarji, avtobusno osebje, osebje mestnih prometnih podjetij, osebje zavodov za socialno zavarovanje itd. itd. Vsi hočejo visoke plače, nihče se ne ozira več na dejstvo, da je

Italija v bistvu še vedno sorazmerno revna država, ki ima polno zaostalih ozemelj. In skoro nobena teh stavk ni naperjena proti »kapitalistom«, ampak proti državi sami, ki je postala tako objekt izsiljevanja mogočnih kategorij in igrača v njihovih rokah, na škodo tistih malih ljudi, ki nimajo mogočnih sindikatov in ki ne morejo, ali po svoji vesti nočejo izvajati pritiska.

Po eni strani mora moderna socialna država prevzemati čimveč gospodarskih funkcij, s čimer se počasi eliminira zasebni kapitalizem, po drugi strani pa se vedno bolj vanjo uperjajo sindikalne stavkovne akcije, kakor da je ona »veliki kapitalist monopolist«. In iz raznih razlogov je država bolj ranljiva in mehkejša v svojem odporu proti takim pritiskom kakor zasebni kapitalizem. Tako popušča, kar pomeni le vzpodbudo za nove akcije. Nočemo biti preroki, toda zdi se nam, da je končni izid tega lahko samo splošen gospodarski razsul z inflacijo, ali pa nova diktatura, v kateri bodo tisti, ki se kažejo v boju proti demokratični državi tako pogumni, spet tiho in zadovoljno služili kot hlapci, kar se v Italiji ne bi prvič zgodilo. Razsul ali splošno, čeprav počasno propadanje italijanske družbe lahko prepreči le zdrava pamet, ki bo nadela uzdo tako nebrzdane mu apetitu po dobičku in uživanju pri kapitalistih kot pretiranim zahtevam posameznih družbenih kategorij, pa tudi strankarskem egoizmu, ki daje potuho enim ali drugim in slabi vlogo demokratične države ter njenega parlamenta, ki naj bi s potrebno avtoriteto vsklajala različne in vsaj si nasprotujoče si interese.

Zatočišče pred stvarnostjo

(Nadaljevanje s 1. strani)

prepad ali žrtvovali bogovom, da bi si spet pridobili njihovo naklonjenost. V srednjem veku so bili krivi vsega zla Satan sam v lastni osebi in njegove prijateljice čarovnice. Satana so mogli samo »izganjati« z vsakovrstnimi ceremonijami, »čarovnice« pa so se žigali in na grmadah jih je moralo umreti na desettisoče, preden je zmaga pamet. Toda človeštvo, ki se brani živeti po razumu, potrebuje črne kozle in čarovnice, da nanje preloži lastno krivdo. Zato je v tem stoletju iznašlo drugačne črne kozle in čarovnice — v obliki »birokratizmov« in »revizionizmov«. To sta danes nekaka mistična pojma, magični besedi, ki pomenita simbola za vse zlo, ki muči določene narode in države.

Toda ker sta »birokratizem« in »revizionizem« — npr. v kitajskem primeru — pač le nekaj abstraktnega, jima je treba najti posebljenje v fizičnih osebah. In tako so ju Mao Tse Tungovi »rdeči gardisti«, nosivci »kulturne revolucije«, poosebili v predsedniku Liu Šao Čiju, v njegovi ženi Wang Kuang Mei, v bivšem pekinškem županu in članu politbiroja Peng Čengu, v zunanjem ministru Čen Yiju in še v nekaterih drugih »krivcih«. Proti njim je bilo naperjeno velikansko zborovanje, ki so ga priredili ondan v Pekingu in katerega se je baje udeležilo 200.000 »rdečih revolucionarjev«. Toda njihove obtožbe so bile splošne, nedoločne in nabrekle od puhlih fraz. Jasno je, da so ti

ljudje le bolj ali manj slučajno izbrane tarče. Če bi ne bilo teh — ali ko bi zmanjkalo teh — bi si morali izbrati nove in bi si jih gotovo tudi izbrali.

Spričo tega se lahko vprašamo, kaj te mase mladih Kitajcev sploh hočejo? Na to bi najbrže oni sami težko odgovorili. In tako smo danes priče dogajanja, ki vpliva skoraj fantastično, kot iz kake blodne vizije o bodočnosti: da so se fraze brez pomena polastile milijonskih množic in jih razgibale. Dozdaj se je dogajalo, da so se ljudje brez pomislekov polastili fraz in si v njihovem imenu zgradili oblast nad množicami. Zdaj pa so se fraze osamosvojile in si podredile ljudi. Na Kitajskem ni Hitlerjev, ni Mussolinijev in ne Stalinov, čisto anonimni mladeniči in mladenke so postali mediji fraz. Kot obsedeni od njihove magične moči jih kričijo v svet ali pišejo na zidove in vžigajo z njimi nove tisoče, desettisoče in milijone mladih ljudi ter jih uklanjajo imperiju abstraktnih gesel. Ta imperij praznih besed jim je postal zatočišče pred resničnostjo, pred katero jih je strah.

»Kulturna revolucija« je omama, iz katere se milijoni nočejo več prebuditi. Toda vprašanje je, kam jih bo pripeljala. Gotovo je le, da bodo prej ali slej tresnili ob trdo resničnost.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Slovenija - kmalu 1,700.000 prebivavcev

Po statističnih podatkih, ki jih prinaša februarška številka »Mesečnega statističnega pregleda SR Slovenije«, je znašalo prebivavstvo slovenske republike ob koncu decembra l. 1966 1,679.698 duš. Ob koncu leta 1965 je znašalo 1,660.092. V enem letu je torej narastlo za 19.606 duš. Toda naravni prirastek je znašal samo 16.311 duš, drugo so priseljenci. Iz drugih republik SFRJ se je priselilo lani v Slovenijo in se prijavilo na novih bivališčih — po teh uradnih podatkih — 9.084 ljudi, iz Slovenije pa se je prijavljeno izselilo v druge republike 3.985 ljudi. Razlika znaša torej 5.099 ljudi, ki so ostali v Sloveniji in katerih narodnost ni navedena v statističnih podatkih. Verjetno pa gre največ za ljudi iz Bosne, ki so si poiskali delo v Sloveniji.

Ker pa znaša razlika med dejanskim porastom prebivavstva v Sloveniji in med naravnim prirastkom samo 3.295 duš, se lahko računa, da se je lani odjavilo v Slovenijo 1.804 Slovencev in se izselilo v inozemstvo, da so si tam poiskali delo. Uradni podatki pa jih navajajo samo 1061.

Po uradnih podatkih se je narodilo l. 1966 v Sloveniji 31.208 živorojenih otrok, 399 manj kot v letu 1965. Od leta 1960 do

konca leta 1966 se je povečalo število živorojenih otrok letno od 27.825 na 31.208, rodnost pa od 17,6 na tisoč prebivavcev na 18,7. V tem pogledu je opaziti torej kar lep napredek. Vendar pa je rodnost lani nazadovala v primeri z l. 1965, ko je znašala 19,2. Naravni prirast na tisoč prebivavcev je znašal lani 9,8 na tisoč prebivavcev.

Po teh podatkih lahko z gotovostjo sklepamo, da bo Slovenija v prvih mesecih 1968 ali morda že v zadnjih mesecih letos presegla 1,700.000 prebivavcev.

KRATKE NOVICE

V Združenih državah pričakujejo, da bo letošnje poletje »vroče« tudi v pogledu rasnih nemirov. Prve demonstracije črnih protirasistov in protidemonstracije belih rasistov v južnih državah so se že začele.

Med Izraelom in Sirijo so se spet začeli kratki, pa hudi obmejni spopadi, v katerih se bolje odrežejo Izraelci, kar je znak, da so tudi vojaško bolj pripravljeni. Kljub temu pa Sirija in druge sosednje države neprestano izzivajo Izraelce, čeprav si ti ne želijo drugega kakor priložnosti, da obračunajo z njimi in povečajo svoje ozemlje.

De Gaulle bo prišel na „vrhunski sestanek“ v Rim

V mesecu maju — najbrže sredi meseca — bo v Rimu vrhunski sestanek predstavnikov šestih držav Skupnega evropskega trga za deseto obletnico njegove ustanovitve. Kot poročajo (zaenkrat še neuradno), se bo sestanka udeležil tudi francoski predsednik De Gaulle. To bi pomenilo z De Gaulleove strani dobrodošlo gesto naklonjenosti Skupnemu trgu in spravljenosti, glede na to, da je že večkrat povzročil svojim partnerjem v okviru Skupnega trga nemalo razočaranja in težav.

Da pa ne bi napravili vrhunskega sestanka v Rimu preveč razburkanega, na njem baje ne bodo razpravljali o pristopu Velike Britanije k Skupnemu trgu, kajti to je tisti predmet razgovora, ob katerem začne De Gaulle zvižati po trebuhu. Zato se bodo rajši razgovarjali o drugih vprašanjih, ki jih mora reševati Skupni trg, medtem ko vse kaže, da bo morala Velika Britanija s svojim pristopom počakati do tedaj, da se bo dal De Gaulle kot politik upokojiti (kar željno čaka tudi mnogo Francozov).

KULTURNI DOM V BOCNU

V nedeljo 22. aprila bodo obhajali Južni Tirolci v Italiji pomemben kulturni praznik. Slovesno bodo odprli veliko palačo kulturnega doma v Bocnu. Nosil bo ime po srednjeveškem avstrijskem pesniku »Walter von der Vogelweide«, ki ga poznajo tudi nekdanje slovenske kronike.

Walterjev kulturni dom ima obsežno sodobno urejeno gledališko dvorano z vsemi pritliklinami. V stavbi je tudi vrsta prostorov in dvoran, kjer bodo imele svoje sedeže skoro vse južnotirolske kulturne zveze. Dom bo slovesno blagoslovil škof Gargitter, nakar bo predsednik gradbenega odbora Waltherr Amann podal zgodovino gradbe. Predsednik Južnotirolske ljudske stranke deželni glavar Silvius Magnago pa bo imel slavnostni govor.

Na sporedu bodo odrske predstave z domačijsko vsebino, nato pa koncerti in igre, ki se bodo vrstili vsako soboto in nedeljo do konca maja.

Južnotirolska manjšina z ustanovitvijo svojega kulturnega središča je okrepila prizadevanje za ohranitev svoje narodnostne samobitnosti.

NADLEŽNA GOSTIJA

Stalinova hči Svetlana Alilujevna je dobila, kot je znano, zatočišče v nekem švicarskem letoviškem kraju. Švica, ki hoče ohraniti strogo mednarodno nevtralnost, nudi gostoljubje vsem ubežnikom iz drugih držav pod pogojem, da se vzdržijo vsake politične kritike o svojih državnih režimih.

Kaže pa, da se je pri Svetlani uštel. Stalinova hčerka vzdržuje namreč stalne pismene stike s svojci. V enem teh pisem, naslovljenem na nečaka svojega pokojnega moža, Brines Singha iz Indije, graja sovjetske oblasti, češ da dušijo vsako svobodo in da so tudi njo strogo nadzorovale, preden ji je uspelo pobegniti na zahod.

Švicarska vlada se namreč boji, da bi izzvalo tako pisanje slab odmev pri sovjetski vladi, kar bi škodilo tudi Švici kot nevtralni državi.

Poleg tega pa je Svetlana Stalin še v pogajanjih z nekaterimi ameriški založbami za izdajo svojih spominov. V njih bi se utegnili brati marsikaj nevšečnega za bivše sovjetske mogotce. Kot pogoj za izdajo spominov pa baje zahteva Svetlana dovoljenje za stalno bivališče v Združenih državah. Nevšečnosti torej več kot dovolj.

VOLITVE V SLOVENIJI

V nedeljo so bile v Sloveniji posredne volitve kandidatov za razne zbornice slovenskega parlamenta in za samoupravne zbornice zvezne skupščine. Volili so — v skladu z določili ustave — samo občinski odborniki. Volivni sistem je precej zapleten. Ponekod sta bila postavljena dva ali celo trije kandidati za volitve v slovenski parlament.

—0—

Odstopil je predsednik prosvetno-kulturnega zbora zagrebške mestne skupščine (mestnega občinskega sveta) dr. Ive Frankeš. Pred dnevi so ga izključili iz ZKJ, ker je podpisal znano »Deklaracijo o nazivu in položaju hrvaškega knjižnega jezika«.

OCHABOV OBISK ZNANILEC KONSTRUKTIVNIH ODNOSOV

Predsednik poljske republike Ochab je bil na uradnem obisku v Rimu. To potrjuje namen Italije, da se aktivno vključi v prizadevanje za zblizanje med Vzhodom in Zahodom, in ker nima nerešenih problemov z vzhodnoevropskimi državami, ji je to lažje kot drugim velikim zahodnim državam.

Ta Ochabov obisk v Italiji, ki je članica Atlantskega pakta, pa tudi dokazuje, da je zblizanje med sovjetskim in zahodnim blokom doseglo že precejšnjo stopnjo in da bi se moglo že v kratkem začeti z obravnavanjem večjih problemov, ki še ovirajo njuno sodelovanje, kot npr. nemško vprašanje, v mirnejšem in konstruktivnejšem ozračju kot v preteklosti.

Cigani hočejo v Somalijo

Vodilni ljudje med Cigani se že nekaj let zavzemajo za to, da bi dobili od Združenih narodov odkazano kakšno ozemlje, kjer bi se lahko cigansko ljudstvo stalno naselilo. Le da te njihove želje nihče preveč resno ne jemlje, četudi ni tako nesmiselna, kot se komu zdi, kajti v modernem svetu, ki bi moral nekaj dati na človeške in na narodne pravice, bi ne smel biti noben narod več ponižan v tako bedno in brezpravno stanje ter prepuščen revščini, nevednosti in samovolji drugih ljudstev.

Zdaj je ciganski »vojvoda« Vaida Voevod III. naznanil v Parizu, da bi se Cigani radi naselili v Somaliji, češ da so že nekoč tam bivali. Baje želijo samo, da bi se smeli tam naseliti, ne da bi zahtevali lastno državo ali vlado. Seveda bodo Somalci težko na to pristali, četudi trdi Voevod, da je 35% Somalcev ciganskega pokolenja.

V Indiji pa so zadnji čas priznali, da so Cigani neko indijsko nomadsko plemo, ki se je že pred Kristusovim rojstvom podalo po svetu. Iz Radžistana se je razlezlo

po mnogih deželah. Računajo, da jih je v Evropi in Ameriki 14 milijonov, kar pa se zdi močno pretirano. Vsekakor je čas, da se uredi tudi cigansko vprašanje in da se da tudi temu narodu priložnost, da se organizira v narodno in upravno avtonomno skupnost ter se dvigne kulturno in gospodarsko na raven, ki bo v skladu z modernimi časi.

SLIKA SLOVENSKE ROMARJEVE V »OSSERVATORE ROMANO«

Vatikanski dnevnik »L'Osservatore Romano« je objavil 8. aprila na drugi strani zgoraj fotografijo, ki prikazuje sv. očeta med veliko skupino romarjev iz Slovenije, ki so te dni z avtobusi poromali v Rim. Papež jih je sprejel v slovesni avdijenci in imel nagovor nanje, nakar se je menil s slovenskimi škofi, ki so spremljali romarje, z duhovniki in z mnogimi romarji, kot pravi napis pod sliko, ter jim izrazil svojo očetovsko veselje.

9 Tržaškega

„Okrogla miza“ v Društvu slovenskih izobražencev

»Društvo slovenskih izobražencev« je priredilo v ponedeljek v dvorani v ul. Donizetti »okroglo mizo« o temi: »Življenjski problemi tržaških Slovencev«. Nabito polna dvorana je najprej poslušala izvajanja pravnik Bogdana Berdona, pisatelja Borisa Pahorja, časnikarja Draga Legiša, ekonomista Egidija Vršaja in pisatelja Alojza Rebule. Sledila je živahna razprava, ki jo je vodil društveni predsednik prof. Peterlin.

Po splošnem mnenju številnih poslušavcev je bil to eden izmed najbolj živahnih in zanimivih kulturnih večerov, kar jih je v zadnjih letih bilo med Slovenci v Trstu. Predavatelji so se namreč dotaknili mnogih perečih in aktualnih problemov, ki segajo od politike do kulture in gospodarstva.

—0—

DELOVANJE ALPINISTIČNEGA ODSEKA SPDT

Vsako leto ob pričetku pomladi Glinščica poživi in v njej kar mrgoli nedeljskih izletnikov. Med temi je precejšnje število članov našega Alpinističnega odseka, ki se vadijo v plezanju. Tudi letos bo delovala plezalna šola, ki se bo delila na nižjo in višjo stopnjo. Nižjo bodo vodili starejši tržaški planinci, višjo pa bo vodil znani alpinist Sandi Blažina. Začetek plezalnih vaj bo 16. t. m. v Glinščici, kjer bodo začetniki prvič okusili skalo. Šola bo trajala dva meseca in se zaključila z izletom na Grauzarijo. Medtem bomo organizirali razne sestanke, na katerih bomo govorili o alpski flori in favni ter o orientaciji. Ob koncu bo letos tudi »krst« mladih alpinistov.

Naš Alpinistični odsek, ki ima majhno, a zelo kompaktno družbo, ima za seboj precej uspešnih vzponov srednje in težke stopnje. Lani smo plezali po stenah Triglava, Fuarta in Jalovca. Tudi pozimi nismo mirovali: dvakrat se nam je posrečilo na Grauzarijo, enkrat smo pa v Rio Freddo prišli samo do kočice, ker so nam snežne razmere prekrizale račune. Končno naj pohvalim tudi naša dekleta, ki so se izvrstno izkazale, saj so nas spremljale na vseh turah.

I. L.

GLASBENA MATICA - TRST
V soboto, 15. aprila ob 21. uri
v Kulturnem domu

BALETNO-KONCERTNA PRIREDITEV

ZAVODA ZA GLASBENO
IN BALETNO IZOBRAŽEVANJE
IZ LJUBLJANE

Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom
prireditve pri blagajni Kulturnega doma.

OBCNI ZBOR ZVEZE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Odbor Zveze cerkvenih pevskih zborov
vljudno vabi člane na občni zbor, ki bo v
nedeljo, 16. aprila, ob 17.30 v Trstu, ul. Donizetti 3.

RAZPRAVA O ZAVODU ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

V deželnem svetu se nadaljuje razprava o osnutku zakona, ki predvideva ustanovitev Zavoda za razvoj kmetijstva v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Odborov zakonski osnutek ima 33 členov, od katerih je bilo doslej izglasovanih enajst. Namen zavoda je — kot pravi 2. člen zakonskega snutka — omogočiti razvoj kmetijstva v deželi s pomočjo vseh tistih intervencij, ki morejo povečati dohodke in zboljšati življenjske pogoje kmečkega prebivalstva.

Zavod bo dajal pobude na področju živinoreje, pospeševal zadružništvo, iskal kredite, skrbel za strokovno usposobljenost kadrov in preurejeval kmetijska posestva. Predvideno je, da se bodo sestavili posebni načrti za valorizacijo posameznih kmetijskih področij, pri čemer bosta prišli lahko v poštev tudi arondacija in komasacija zemljišč.

Zavod bo imel svoje organe, ki bodo predsednik, upravni in nadzorni odbor ter izvršni odbor. V tem letu bo iz deželnega proračuna zavodu nakazanih 400 milijonov lir in enaka vsota je predvidena v naslednjih deželnih proračunih.

Ker pristojna deželna komisija ni dosegla soglasnosti o besedilu zakonskega osnutka, je v deželni zbornici za večino po-

TRŽASKE SLOVENCE VABIMO NA SREČANJE

z ljubljanskimi bogoslovci, ki bo v sredo,
19. t. m., ob 20.30 v kino dvorani v Skednju.
ODBOR

ročal neki demokristjanski svetovavec, za manjšino pa neki komunistični svetovavec.

V razpravo je posegel tudi predstavnik Slov. skupnosti Škerk ter med drugim predložil nekaj popravkov oziroma izpopolnitev določenih členov zakonskega osnutka. Slovenski predstavnik je sprožil razpravo predvsem o dveh vprašanjih, in sicer o potrebi, da se z zakonom določi pravica slovenskih kmetovavcev do strokovnega izobraževanja v materinem jeziku ter o potrebi, da se jasno in nedvoumno določi, v katerih primerih lahko pride do razlaščevanja zemljišč.

Podobne popravke je predložila tudi komunistična skupina, o čemer je zlasti govoril svetovavec Šiškov. Medtem ko pišemo, svet še ni glasoval o teh popravkih.

STRAŠNA NESREČA PRI SV. KRIZU

Na pokrajinski cesti, ki pelje skozi Sv. Križ, se je v nedeljo okoli 8. ure zvečer zgodila strašna nesreča, ki je doslej žal že zahtevala dve smrtni žrtvi. Ob tisti uri je precej močno deževalo. V smeri Prosek-Nabrežina je tedaj vozil mali avtobus, na katerem je bilo več redovnic, ki so se vračale z romanja na Vejno. Usoda je hotela, da je prav v trenutku, ko je avtobus pripeljal do Sv. Križa, 77-letna domačinka Angela Pertot, vdova Jurica prečkala cesto, ker je bila namenjena na svoj dom

onkraj ceste. Šofer avtobusa je ženo opazil, ko je bilo že prepozno. V neposredni bližini je stala gruča ljudi in čakala na avtobus v Trst. Več ljudi je ženi takoj priskočilo na pomoč in nekdo je poklical tudi duhovnika bližnjega ezulskega naselja, 45-letnega Antonia De Santija. Ta je takoj prišel k ponesrečenki in ji začel deliti zakrament sv. poslednjega olja.

Med tem opraviлом je iz Nabrežine pripeljal avto, ki ga je vozil 24-letni pomorčak Coronica iz Trsta. Iz doslej še natančno nepojasnjenih vzrokov je mladenič zapeljal z avtom naravnost v gručo ljudi, ki je bila zbrana ob ponesrečeni Pertotovi. Na cesti je tako obležalo še pet oseb, med katerimi sta bila zlasti hudo ranjena 62-letni upokojenec Atilij Tence in duhovnik De Santi. Tence, ki je bil rojak iz Sv. Križa, a je živel v Trstu, je umrl v torek v tržaški bolnišnici. Kaplan De Santi pa se še vedno bojuje s smrtjo.

Orožniki so pomorščaka priprli in mu odvzeli voziško dovoljenje.

CESTITKE

Družino g. Leva Detele, pisatelja in sodelavca našega lista, je razveselilo rojstvo dvojčkov. Pri srčne čestitke. Uredništvo in uprava N. L.

NAŠE SOŽALJE

G. Viniciju Stuparju, stavcu v tiskarni Graphis, in družini izražamo ob smrti očeta iskreno sožalje. Uredništvo in uprava Novega lista

Beneška Slovenija

Cedad:

ZA GOSPODARSKI PODVIG

Furlanija in tudi vzhodni slovenski kraji videmske pokrajine so se že od nekdaj bavili z murvorojo in seveda tudi s sviloprejo. Že več let je minilo, odkar je ta izdatni vir dohodkov propadel. Vzroki pa niso bile samo vremenske nepravilnosti, pač pa tudi zastareli način gojenja murv in svilodov ter slabi pogoji za oddajo.

Vsemu temu se pa more z lahkoto odpoči. Potrebno je, po mnenju izvedencev, določiti najnižje cene za oddajo svilodov že vnaprej. Drugo možnost za razvoj sviloreje v Furlaniji in spodnjih vaseh Beneške Slovenije nudi vključitev v desetletni načrt držav Evropske gospodarske skupnosti za odkup italijanskih svilnih predizdelkov.

O teh dveh točkah so se v nedeljo razgovarjali strokovnjaki, ki so se zbrali na razgovor v Čedadu. Udeležili so se ga predstavniki pristojnih ustanov videmske pokrajine.

Na čedadskem županstvu so imeli sestanek tudi za drugo gospodarsko dejavnost v okraju, in sicer za povzdigo vinogradništva in uveljavitev domačih vin. V ta namen so pripravili načrt za praznik in razstavo vinskih vrst iz čedajske okolice. Razstava bo odprta v Čedadu od 27. do 29. maja.

Čenta:

ZAVRSKE JAME

Brdovita okolica Čente s prelepim naravnim okoljem privablja posebno v pomladnih dneh izredno dosti izletnikov. Čentski okraj pa ne nudi samo idilo na površju, ampak tudi izredne zanimivosti pod zemljo. To so znamenite Završke jame, ki se vlečejo kilometre daleč v osrčju gore Bernadije.

JAVNA DELA

V ponedeljek zvečer je imel goriški mestni odbor precej dolgo sejo pod županovim predsedstvom. Razpravljali so o posameznih proračunskih postavkah za tekoče leto. Govorili so tudi o mestnem avtobusnem podjetju ATG, ki izkazuje v januarju zgubo skoro treh milijonov lir.

Nadalje so občinski odborniki sprejeli sklep za najem posojila v znesku 154 milijonov lir. S tem denarjem se bo občina lotila nekaterih javnih del. V poštev pride zgradnja dveh stavb za 16 ljudskih stanovanj pri soškem mostu. Potem pa še za razširjenje železniškega podvoza pri Malih Rojcah, za kar bo treba uporabiti 57 milijonov lir. 100 milijonov lir bo pa šlo za greznišne odtok od nekdanjega Katarinijevega trga proti severni postaji in na južnem mestnem koncu.

O predlogih bo razpravljala občinski svet, ki je sklican za ponedeljek zvečer.

Pevma:

CESTE IN KANALI

Nekateri ljubitelji naših Brd so upali, da se bodo že po beli nedelji lahko vozili ali peš hodili po »cesti češenj in vina« na Oslavje in še dalje. Občina je sicer začela popravljati in širiti cesto od trga pod spomenikom navzgor, toda dela so zastala; nekaj je vzrok tudi slabo vreme. Posebno v soboto in v nedeljo je bilo po razdrapa-

- Kanalska dolina

Domačinom so bile znane že pred davnimi leti. Preiskovati so jih pa začeli tudi domači ljudje šele po vojni. Danes slovi po svojih lepotah, ki jih primerjajo postojnskim že daleč naokoli. Ob letošnjih praznikih je obiskalo završke jame na stotine turistov.

Deželne oblasti so se odločile, da jih bodo temeljito uredile. Deželni odbor je nakazal v ta namen, poleg prejšnjih 10 milijonov in pol, še drugih 22 milijonov lir. Celotni stroški za ureditev in turistično uveljavitev tega čudovitega podzemnega sveta bodo pa znašali nad 43 milijonov lir. Turistične ustanove upajo, da se bodo stroški krili že v nekaj letih z vstopninami.

Tavorjana:

VODNE NAPRAVE

Ena poglavitnih nadlog v gorskih krajih Beneške Slovenije so gotovo neurejeni hroudourniki in zaradi tega tudi pogoste poplave, ki odnašajo revne kose plodovite zemlje v dolino. Vodna zajezev in ureditev rečnih strug je ena temeljnih nalog za razvoj gospodarstva in tudi turizma v naših krajih. Doslej se še ni začelo to delo po kakem velikopoteznem načrtu, marveč je ta skrb prepuščena več ali manj posameznim upravnim odborom. Nekateri se za zadevo zanimajo, drugi pa čakajo na čudež od zgoraj.

Med takimi, ki znajo tudi sami dati pobude, je tudi občinski svet v Tavorjani. Dosegel je od pokrajinske ustanove za gorsko gospodarstvo podporo za ureditev hroudourniške struge potoka Bistrice, ki je prav pri Tavorjani in v Prestintu povzročal dosti škode ob narastli vodi. Strugo bodo poglobili in popravili rečne nasipe. Za ta dela je potrebnih 60 milijonov. Nekaj bo prispevala tudi dežela.

ni cesti vse blatno in spolzko. Izletniki upravičeno pričakujejo, da bo cesta končana vsaj, ko bodo bele češnje vabile na izlet. Domačini so pa zaradi zavlačevanja že marsikatero ihto požrli. Potrebno bi bilo poslati na delo več delavcev.

Nevoljo še vedno vzbuja tudi odvodni kanal ob glavni cesti v Pevmi. Tam okrog pošte so ga sicer pokrili, toda noge si lahko polomi pešec zlasti v mraku, ko mu biiskajo naproti avtomobilske luči. Kanal tod še vedno ni pokrit. Nevaren je posebno za kolesarje. Dokler se ne bo pripetila kaka huda nesreča, bo treba menda še čakati na tistih par tisočakov za pokritje nevarnega kanala.

Čakati in klicati kakega občinskega moža na »lice mesta« bo menda treba še dolgo za tisti klanec od kabine do glavne ceste. Saj je postal že tako slaven kot podgorska »pašarella«.

Sovodnje:

GOSPODARSKE USTANOVE

Prejšnjo nedeljo je imela Kmečko-delavska posojilnica v Sovodnjah svoj redni občni zbor. Udeležilo se ga je zadovoljivo število članov. Iz poročila predsednika Pipana in iz letnega obračuna 1966 je razvidno, da je dosegla ta domača gospodarska ustanova prav lepe uspehe. Najvažnejše denarne postavke so se v zadnjih petih letih več kot podvojile. Hranilne vloge znašajo nad 157 milijonov in pol lir, menična posojila 84 milijonov in rezerva 4 milijone. Skupni denarni promet je znašal lansko leto okrog pol milijarde lir, čisti dobiček pa nad 600 tisoč lir. Znatno del tega se bo po sklepu občnega zbora potrošil v dobrodelne namene. Posojilnica je tudi lastnik nepremičnin v vrednosti treh milijonov in 300 tisoč lir. Posojila daje pod ugodnimi pogoji, kar je velikega pomena za gospodarstvo v občini, po načelu: pomoč domačinom.

Prihodnjo nedeljo, 16. aprila, bodo volitve v sovodnjsko Kmečko-bolniško blagajno. Sovodnjski kmetovavci so imenovali za kandidate na prvi volivni listi dosedanje može, ki so upravljali blagajno v splošno zadovoljstvo vseh članov. Vložena je tudi kandidatna lista številka dva. Vlačani bodo imeli priložnost, da izbirajo po svoji uvidevnosti.

Podgora:

DVA POGREBA

V soboto smo pokopali našega znanega vaščana Lojzeta Kodermaca. Umrl je po krajši bolezni v civilni bolnišnici v 68. letu starosti. Pokojni je bil po poklicu knjigovez. Nad 20 let je bil uslužben v goriški Cumarjevi papirnici. Lojze je bil izredno vesel in duhovit družabnik. V prijateljski

Iz Goriške

družbi so mu vzdali ime »Gömbeš«, ker je znal tudi v pokvečeni slovenski madžarščini take pripovedovati, da se je vse režalo. V najtežjih časih je sodeloval tudi pri goriškem prosvetnem društvu »Mladiki« in pri podgorskem cerkvenem zboru. Zato je tudi bil deležen istočasno z Lojzetom Brautujem fašističnega nasilja, nato preganjanja in ječ. Kljub trdemu življenju je vzgojil štiri sinove in hčerko. Eden izmed sinov je znani pevec, ki smo ga slišali tudi po tržaškem radiu. Pogreba blagega pokojnika, zavednega narodnjaka in protifašista se je udeležila izredno velika množica domačinov in drugih znancev. Ohranimo mu trajen spomin!

V torek popoldne so zvonili na zadnji poti drugemu vaščanu, domačemu brivcu Evgenu Gomiščku. Imel je komaj 51 let. V nedeljo ponoči se je vozil s svojim avtom po ulici don Bosco proti soškemu mostu. Spotoma ga je prišla slabost, ker je več let trpel na srčni hibi, in se je zaletel pred Voukovo tovarno v občestni pločnik. Avto se je prebrnil in mož je bil na mestu mrtev. Gomišček, ki je v vojni služil kot padalec v Piemontu, je bil že vdovec; zapušča pa dva odrasla sinova.

Tako sta izginili iz srede podgorskih občanov dve značilni osebi.

Onstran meje:

RAZSTAVA IN LITERARNI VEČER
NA ŠKOFJELOŠKEM GRADU

7. aprila ob šestih zvečer se je na škofjeloškem gradu zbrala precejšnja družba slovenskih ljubiteljev umetnosti. G. Pavlovec, ravnatelj škofjeloškega muzeja, je odprl v galerijskih prostorih gradu novo razstavo. Tokrat razstavljata slovenska likovnika, kipar Stane Jarm in slikar dr. Anton Dolenc; oba sta člana Društva slovenskih likovnih umetnikov.

Po kratkem nagovoru, ki ga je imel ravnatelj Pavlovec, je pesnik Dane Zajc prebral nekaj svojih pesmi iz zbirke »Požgane trave« in »Jezik iz zemlje«.

Za vse navzoče so bile tako recitacije kot razstavljenjena likovna dela resničen užitek.

PRIPRAVLJALNI TEČAJ

Sindikat slovenskih šolnikov v Gorici obvešča začasne učitelje, da se bo pripravljalni tečaj za udeležence posebnega natečaja pričel v petek, 14. t. m., ob 17. uri.

Predavanja bodo dvakrat na teden, in sicer vsak ponedeljek in petek ob 17. uri v risalnici državnega učiteljskega s slovenskim učnim jezikom v ul. Croce.

Udeleženci se lahko prijavijo kar v učiteljski risalnici.

ODBOR

KMEČKA BANKA

GORICA, Ul. Morelli 14 — Tel. 22-06

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne storitve (vezane in proste hranilne vloge, tekoče račune, posojila, vnovčenje in eskomptiranje trgovskih menic, posle z inozemstvom, menjava tujih valut, plačevanje davkov, telefona, luči itd.)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Štrelja številka „Mladike“

Ze večkrat smo imeli priložnost omeniti, da je »Mladika« zadnji čas precej dvignila svojo raven, postala je pestrejša in aktualnejša. V njej zazenjamo kar resno srečavati imena, ki nekaj pomenijo v našem literarnem in kulturnem življenju. Dobra je tudi nova, marčna številka, ki je izšla za Veliko noč. Stanke Janežic nadaljuje v njej svojo novelo »Jurij rodobar«, ki se dogaja v kozmopolskem svetu cirkuskih umetnikov in pariških slikarjev. Zgodba je seveda romantična in slonokrvna, ker avtor pac ne more poznati tega okolja iz lastne izkušnje, pomagati si mora z domišljijo in s splošnim znanjem o njem. Zato so tudi osebe snematične, premaio žive in plastične. Vendar se noveia kar prijetno bere. Razveseljivo je, da se je Janežic totu tudi pripovedništva, in ne dvomi-mo, da bo odkril tudi teme, ki so bliže življenju in nasemu okolju.

Zora Tavčar je v tej številki dokončala svojo ljubezljivo ljubezensko novelo »Marinka« o dveh gorasajočih mladih ljudeh v času tik pred izruhom druge svetovne vojne. Človeku kar dobro de, če po tonkih »problemih«, s katerimi se muči današnja slovenska in tudi svetovna literatura, končno naleti na tako ljubezensko novelco brez problemov razen srčnih.

Lev Detela je prispeval za to številko pesmi »Sultanovo življenje« in »Devetooki bog«, polni simboličnega pomena.

Aleksij Pregarc, ki ga po daljšem času spet najdemo med sodelavci »Mladike«, pa je objavil pesem »Sosledica doživlja«, ki se odikuje po zgostnem izražanju in lepih pesniških prispodobah, le jezik je še premalo izbran.

Nekdo, ki se je podpisal samo z B. L., pa je napisal daljšo pesem »Hlapčev peterospev« z religioznim motivom; objavljena je na uvodnem mestu. V njej izraža hrepenenje po Bogu. Lepa sta zlasti zadnja dva dela.

Kar zadeva ostalo vsebino, naj omenimo naj-

prej članek »Tri narodne«, v katerem bča Kondor hlapčevstvo tiste naše mladine, ki poznanja, da so njeni starši trpeli za slovensko besedo in se zdaj spakuje v tujem jeziku; privosci si tudi nekaj drugih oblik hlapčevske mentalitete, ki so se zakoreninjene v nekaterih, posebno mladih slovenskih ljudeh na našem ozemlju in zaradi katerih se prostovoljno sami napravijo za agitatorje tujstva. Takšni članki so zelo potrebni, če hočemo končno privzgojiti nasi mladini nekaj narodnega ponosa in slovenske zavednosti. V članku »Sil bi m.m.« odgovarja m/m na napade na »Mladiko« v zvezi z znano polemiko, ki jo je sprožil Boris Pahor glede današnjega položaja slovenstva in v katero so nekateri zapletli še razne druge ljudi in zadeve.

Tudi ostala vsebina te številke je aktualna in zanimiva, tako Sahov članek o problemih našega šolstva, intervju s »Fanti izpod Grmade« itd.

—0—

DR. ANTON BAJEC — SEDEMDESETLETNIK

Ugledni slovenist prof. dr. Anton Bajec je praznoval pred kratkim svojo sedemdesetletnico. Dr. Bajec je med tistimi znanstveniki, ki so bili vedno nadvse zavzeti za lepoto in veljavo slovensčine. Objavil je več razprav o slovenskem jeziku in sodeloval pri Pravopisu in slovnicih. V ljubljanski Drami pa je bil lektor odrskega jezika in je tako zelo vplival na lepoto in življenjskost slovenskega odrskega govora.

Revija „TRIESTE“

Najnovejša, 76. številka revije »Trieste« prinaša na uvodnem mestu izčrpano študijo Guida Botterija pod naslovom »Italijanska manjšina v Jugoslaviji: 1961-66«. V njej napravila bilanco o številčnem stanju in o etničnih ter šolskih razmerah italijanske manjšine ter pride do zaključka, da se je manjšina v bivši coni B zmanjšala (zaradi izselitve) od 8.400 v l. 1961 na kakih 3.500 duš, po jugoslovanskih virih. V hrvaški Istri in na Reki pa se je zmanjšalo število Italijanov za 6.829 in je zdaj — po jugos. podatkih — tam še 20.000 do 21.000 Italijanov, po italijanskih pa nekaj manj kot 37.000.

Botteri navaja podatke tudi o italijanskem šolstvu v Jugoslaviji. V bivši coni B je število italijanskih učencev celo reče večje, kot bi to odgovarjalo številčni moči italijanske manjšine, kar dokazuje, da posvečajo slovenske oblasti italijanskemu manjšinskemu šolstvu veliko skrb in nikakor ne ovirajo vpisovanja v italijanske šole. Težko pa je razumljivo, da se je sorazmerno zelo zmanjšalo število učencev italijanskih šol v hrvaški Istri in na Reki. Tako se je v šestih letih zmanjšalo na Reki število učencev v italijanskih osnovnih šolah za dve tretjini, od 614 na 224. Botteri pripisuje to hitri asimilaciji italijanske manjšine na Hrvaškem.

Končno izvaja Botteri tudi politične zaključke iz primerjave med položajem slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Jugoslaviji. Zlasti ta del razprave bo verjetno povzročil diskusije.

PRIPRAVE ZA NACIONALNI ATLAS SLOVENIJE

Institut za geografijo na univerzi v Ljubljani in še vrsta drugih slovenskih znanstvenih ustanov pripravlja izdajo »Nacionalnega atlasa Slovenije«. Vseboval bo zemljevide z vseh mogočih področjih slovenskega nacionalnega življenja, zlasti gospodar-skega. Pred kratkim je bila zaključena na Gospo-darskem razstavišču v Ljubljani razstava priprav za ta atlas. Ob tej priložnosti je zapisal neki slo-venski list: »Kljub temu da prikazujemo tako bogato gradivo, smo pa vendar pred svetom s.ro-maki in najbolj zaostala dežela, ker se nimamo dokaza, da smo kaj več kot primitivni orači.«

GLEDALIŠKO GOSTOVANJE V GORICI

V nedeljo popoldne in zvečer je gostovalo v pro-svetni dvorani na Korzu Slovensko gledališče iz Trsta s Pirandellovo veseligrro »Saj ni zares«.

Goričanom so tržaški igralci nudili tudi to pot-resnični umetniški užitek. Izvrtstvo je karakterizira-la Kozlovičeva spreminjajoča se vloga Gasparine. Njej sta se vedno družila glavna soigralca Stare-činič in zlasti Lukeš. Režiser Babič je vložil vso svojo domiselnost, da se je igra mogla na tako majhnem odru ustrezno razvijati. Oder je bilo po-trebno celo nekoliko podaljšati v dvorano. Pripom-niti moramo, da so pri popoldanski predstavi po-slušavci popolnoma napolnili dvorano. Zvečer jih je bilo nekoliko manj; kot ponavadi vedno isti ljubitelji odrske umetnosti, med katerimi ni vide-ti vodilnih »imenitnežev«. Iz kratkega razgovora z režiserjem smo posneli, da se smisel za gleda-liško umetnost le počasi prebija med našimi ljud-mi. Vendar pa bo skušalo tržaško gledališče z no-vimi prijemi vse storiti, da bo pritegnilo tudi go-riško slovensko občinstvo.

O nastopu so pisali tudi italijanski dnevniki, kar je pač razveseljivo.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

V nedeljo, 16. t. m., ob 16. uri

LUIGI PIRANDELLO

SAJ NI ZARES

(MA NON E' UNA COSA SERIA)

komedija v treh dejanjih

Zadnjič!

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.

BALETNI POPOLDAN

Pod okriljem Slovenske prosvetne zveze gostu-je danes popoldne ob 16.30 Pionirsko gledališče z Reke. V prosvetni dvorani na Verdijevem korzu nastopa z baletno igro »Sneguljčica in sedem palč-kov«. Ta igralska skupina je žela že pri drugih nastopih veliko priznanja in je vzbudila prijetno veselje posebno med mladimi gledavci.

Nova številka „Doma“ za beneške Slovence

Izšla je že 3-4. številka mesečnika »Doma«, ki ga izdajajo duhovniki (podpisana je župnija sv. Volfanga v Dreki) za slovenske vernike v Slo-venski Benečiji. Številka je izšla za februar in ma-rec in je torej velikonočna. Zato tudi prinaša na prvi strani članek pod naslovom »Aleluja«. V njem najdemo tudi tale stavek: »Mi Benečani moramo, še bolj kot drugi ljudje, kjer smo majhna mani-šina, od vseh sovražena in zaničevana, razumeti da če ne bomo skupni in če se ne podamo rok, kmalu bomo uničani.«

V teh besedah se skriva velikanska tragedija tega slovenskega ljudstva, ki ima torej občutek, da je od vseh sovraženo in zaničevano. Nedvomno je, da to objektivno ni res, kajti za kaj naj bi celo matični narod zaničeval to svojo vejo? Beneški Slovenci so prav gotovo med najbolj simpatičnimi vejami slovenskega naroda in svojo pripadnost slo-venstvu so dokazali že ne s političnimi dejanji

v novejši zgodovini, za kar jim ni nihče vzgajal, pa s svojo več kot tisočletno zvestobo slovenstvu na skrajnem zahodnem koncu slovenskega sveta, obdani od tujega etničnega elementa. Zato je pač pretirano reči, da so zaničevani od vseh. Od svo-jega matičnega slovenskega naroda parv gotovo ne. Vendar je vredno razmisliti, zakaj se je v njih porodil tak občutek in zakaj se čutijo zapuščene in zaničevane tudi od njega.

ONSTRAN MEJE

ORGELSKI KONCERT NA MIRENSKEM GRADU

V nedeljo, 16. aprila ob 16.30 bo na Mirenskem Gradu orgelski koncert. Organist HUBERT BER-GANT, profesor orgel na ljubljanski Akademiji, bo izvajal dela J. S. BACHA. Sledi nastop pevskih zborov iz Gorice, Vipave, Dornberka, Vrtojbe, Pod-nanosa in Mirna.

V tej številki revije so objavljeni med drugim še članek o obisku pisatelja Bacchellija v Istri, o vlečenju vrvi med Vzhodom in Zahodom glede tržaškega vprašanja, o tem, kako so se fašisti po-lastili nacionalističnega bloka v Trstu l. 1920, in članek Cirila Zlobca o pesništvu jugoslovanskih narodov.

SVETOVNA RAZSTAVA

28. aprila se bodo odprla vrata svetovne raz-stave v Montrealu v Kanadi. Geslo razstave je »Člo-vek in njegov svet«. Triinsemdeset držav bo pri-kazalo v okviru gornjega gesla svoj razvoj v zad-njem pol stoletju in svoje sedanje okolje. Za 1500 ur vstopnine si bo mogel obiskovavec ogledati v enem dnevu ves svet v majhnem.

Skozi ogromna vrata, sestavljena iz stekla, jekla in svetlobnih reflektorjev, bo prišel obisk v pravi tropski pragozd s slapi, papagaji in ljudožrci. Od-tod v polarni svet s pravimi zneznimi orkani, Eskimi in belimi medvedi. Pa spet v avstralsko pušča-vo z živimi kenguriji, nato v pravilnični in orient-al-ski svet, v kitajske pagode in v japonske čajnice, z majhnimi letali pa na pacifične vulkanske otoke in koralne s tempeljskimi plesavkami.

Vsaka država bo ponujala svoje tipične jedi in oblačila za majhen denar, obenem pa tudi nove in-dustrijske in tehnične dosežke. Od aprila do okto-bra bodo nastopale tudi kulturne skupine iz po-sameznih držav; milanska »Scala«, moskovski Bolj-šoj-balet, dunajska Opera, največji cirkuski gluma-či, beatniki in folklorni zbori.

V sovjetskem oddelku bo vsak udeleženec pla-val po brezračnem prostoru. V ameriškem pa bo-do na razpologo padala za »padce« iz osvetlja na-ravnost v ocean. Za zaključek bodo gostje povablje-ni na navidežno potovanje v svetovni prostor, kjer se bodo srečali z Marsovci, nato treščili navzdol v ognjeno vulkansko žrelo, da bodo skozi njega pristali v velikanskem gobcu morskoga kita.

Montrealaska razstava bo pokazala človeka in nje-gov svet, ki sega že v kozmično in utopistično brezbrežnost.

ODSTOPI ZARADI »DEKLARACIJE

Upravni in nadzorni odbor »Matice Hrvatske« sta na seji »za zaprtimi vrati«, ki je bila 11. t. m., sklenila, da kolektivno odstopita, glede na to, da sta podpisala »Deklaracijo« o hrvaškem jeziku. So-glasno sta tudi sklenila sklicati izredni občni zbor »Matice Hrvatske«.

ZENA IN DOM

Več vitaminov za dolgo življenje

»Več vitaminov za dolgo življenje!« Tako se začne eden od dostavkov knjige ameriškega strokovnjaka za dieto in prehrano G. Hauserja »Ostani mlad-živi dlje«, ki jo je pred leti v slovenskem prevodu izdala Državna založba Slovenije. Knjižica je izredno zanimiva, napisana v poljudnem slogu in nam na preprost in prepričljiv način pokaže pot k novemu, optimističnemu načinu življenja, ki ne pozna starosti ne s sedemdesetimi, ne z osemdesetimi leti — kot pravi v uvodu prevajalec dr. Smerdu.

Iz te knjižice vam bom tokrat posredovala tisti del, ki govori o vlogi vitaminov v našem organizmu — to pa zato, ker smo v pomladanskem letnem času in je naše telo potrebno kot vsa živa narava, ki se prebuja — zveznih sokov in moči.

Jedi so tisto, iz česar črpamo svojo življenjsko moč. Tega se moramo zavedati vedno, še posebej v današnjem pospešenem ritmu življenja, ko se lotimo jedi brez pravega užitka, kot če bi bila to samo dolgočasno dolžnost. Uživanje vseh vrst jedi v kar se da raznoliki obliki je pomembno ne samo za doraščajočega, temveč, tudi za odraslega človeka, kajti če so telo in organi dobro in pametno hranjeni, lahko doživijo veliko višjo starost. Da bomo kos tej biološki potrebi našega telesa, se moramo poučiti o hranilnosti jedi ter o vitaminih in mineralnih snoveh, ki so v njih. Pričnimo danes z vitamini, kar po abecednem redu:

Vitamin A: imenujejo ga tudi »lepotni vitamin«. Če ga našemu telesu primanjkuje, se pojavijo predvsem na koži in na očeh zunanje spremembe. Polt ostari, rada se suši in včasih postane celo hrupava. Vitamin A, ki ne škodi tudi v čezmernih količinah, pa da naši polti sveži in tople videz, ki si ga želi vsaka ženska. Ta vitamin nastaja v je trih iz rumene barvine, ki jo imajo oranže, korenje, melone in drugi rumeni sadeži, pa tudi zelene povrtnine, kot peteršilj, špinata, repa. Jesti je treba čim več rumene in zelene povrtnine ter popiti vsak dan kozarec zelenjavnega soka. Vitamin A se nabere v podkožnem maščevju in nam da mladostno svežino polti.

Dognanje, da so tudi oči lahko nedohranjene, je prišlo na dan po prvi svetovni vojni, ko se je pri tisočih belgijskih kmetih pojavila očesna bolezen — nočna slepota; to se je zgodilo pozimi, ko je primanjkovalo sveže zelenjave. Spomladi so lačni kmetje planili po poganjkih in mladikah v svojih vrtovih in v kratkem ozdraveli brez zdravljenja. Znanost o prehrani je tako zvedela, da potrebujejo oči vitamin A ter da presna zelenjava lahko ozdravi nočno slepoto. Od takrat naprej so za zdravljenje oči vedno pogosteje uporabljali presno

maslo in smetano, ki vsebujeta še večje količine vitamina A. Največje uspehe pa dosežejo očesni zdravniki s kroglicami ribjega olja, bogatem na tem vitaminu, ki preprečuje nočno slepoto ter pospešuje izločanje solznih žlez, katerih izloček ohrani očem njihov naravni lesk. Ne da bi vam v tabelah predstavila različne virov vitamina A z odstotki, enotami in količinami, vam bom naštel samo tista jedila, ki vsebujejo ta vitamin v veliki količini: jajca, maslo in ledvice vsebujejo pravi vitamin A, ki je v telesu dvakrat tako učinkovit kot karotin (provitamin A), ki se nahaja v naslednjih jedilih: v telečjih jetrih, regratu, špinaci, drobno zrezanem korenju, v listju rdeče pese, ohrovu in v buči ter

v marelicah, paradižniku, zelenem grahu, zelenem fižolu, belušu in v presnih breskvah.

Za primer, kako preskrbimo naše telo s stoddostno količino glede najvišjo potrebo po vitaminu A, vam navedem tale: skodelica regrata, kuhana v zelo malo vode — in tako bi morala biti kuhana vsa zelenjava — nam da 270% priporočene optimalne potrebe, to je 2,7 krat toliko, kolikor nam je potrebno; 10 dkg telečjih jeter nam da 222 odstotkov, spinača 212%, skodelica drobno zrezanega korenja 181%. Če damo našemu telesu dvakrat toliko tega vitamina, kolikor znaša optimalna potreba po njem, je to lahko samo koristno. Tu naj še dodam, da se ne da uspešno nadomestiti vitaminov v hrani z vitaminskimi kroglicami, kajti brez zdravne in prave hrane so tudi ti prispevki brez haska.

MARTINA

GOSPODARSTVO

Razvoj koprskega pristanišča

O koprskem pristanu in njegovi dejavnosti ter razvoju slovenski tisk sorazmerno malo piše, kar pa ne pomeni, da je koprski pristan v zastoju ali da izgublja bitko s konkurenco — s Trstom in z Reko. Obratno, zadnje čase se je dejavnost koprskega pristanišča še okrepila in izpopolnila.

Zdaj že polagajo tračnice na železniški progi Prešnica - Koper in ko bo Koper priključen na slovensko - jugoslovansko in mednarodno železniško omrežje, bo to zagotovilo koprskemu pristanu hiter in velik razmah. Računajo, da bo dograjena proga do Kopra do konca tega leta. Potem bo Koper lahko prevzel tudi več prometa razsutih tovorov (rudnin itd.), ker bi bilo zdaj prekladanje takih tovorov na tovarnjake in nato spet na železniške vozove v zaledju predrago. Dokler ni železniške zveze, se specializira koprski pristan predvsem na dražje tovore, kot so npr. južno sadje, hlajeno in zamrznjeno meso itd. Ravno v pogledu teh tovorov si je pridobil koprski pristan že dober sloves in njegov tranzitni promet v takih tovorih s tujino je dosegel že nad 100.000 ton. Popolnoma si je osvojil avstrijsko tržišče, kar dokazuje tudi dejstvo, da si je avstrijsko pod-

jetje »Austrian Frigo Line« izbrala Koper za matični pristan svojih ladij — hladilnikov.

Koprski pristan pa si je osvojil že tudi velik del južnonemškega tržišča in del švicarskega. Uprava koprskega pristanišča, kateri mora vsakdo priznati veliko sposobnost in prizadevnost, pa gleda tudi dalje v bodočnost in namerava pritegniti v Koper čim večji del od 11 in pol milijonov ton tranzitnega prometa, ki ga zmora zdaj širše (mednarodno) koprsko zaledje. Dozda pritegujeta Koper in Reka komaj 6% tega prometa. Krivda je delno tudi v tem, ker so železniške tarife skozi Slovenijo previsoke, kot se je zadnji čas pritoževal slovenski tisk in zahteval od osrednje uprave jugoslovanskih železnic v Beogradu, naj jih zniža.

Pristaniška uprava upa, da se bo s priključitvijo Kopra na železniško omrežje promet v koprskem pristanu hitro povečal na dva milijona ton letno in čez, nakar naj bi šlo stalno — navzgor. Naravna lega napravlja Koper za idealni pristan za Srednjo Evropo. Za to pa je potrebno skrbeti tudi načrtno — in to dela uprava koprškega pristanišča, kolikor je le v njeni moči.

DOKTOR SMRTI

1

LEV DETELA

Prvo poglavje: MORILČEVO »DOBRO JUTRO«

Ob dveh ponoči, ko tramvaj zabldi v zakotnih ulicah vlemesta in stare cerkvene ure, zlovešče sove, dvakrat zaskovikajo, sem se ustavil pred predmestno gostilno. Cestna svetilka se je v jesenskem vetru in naliu majala nad mojo premočeno glavo: lilo je kot iz škafa. Vhodna vrata so bila zaklenjena: po motni okenski šipi so se risali temni oblaki, ki so vozili čez škripajočo cestno svetilko, videla pa se je tudi moja glava, nad katero je tu in tam zažarel rdeč turški mesec, kadar je predrl deževne oblake.

Vznemirjeno sem se uzrl: v daljavi se je svetilo središče mesta, kljub dežju so se videli visoki stolpi glavne cerkve, ki so se bliskali iz noči, kot da bi goreli.

Precej plašno sem pritisnil na nočni zvonček in nekje v skrajni globini hiše je pritaženo vzkliknilo in oglasili so se težki, zamolkli koraki, kot da bi nekdo z lesenimi holandskimi coklami ves zaripel od jeze bil po mrzlem kamnitem stopnišču.

Vhodna vrata so sunkovito zaškripala, ključi so zarožljali, zapah je odletel! Obraz jezega človeka se je posvetlil iz teme: od razburjenja se mi je kar stemnilo pred očmi.

»Želite?«

Beseda je udarila od nekod daleč: sprva sploh nisem razumel njenega pomena, potem pa sem se vendarle zavedel in zbral.

»Oprostite, sobo bi rad!«

»Ob tej uri!«

»Od daleč prihajam. Že v več prenočiščih sem vprašal. A je že povsod zasedeno.«

»Tudi mi nimamo.«

»Potem me pa vsaj spustite v vežo, da tam prenočim. Saj vidite, takšno vreme.«

Človek je zamrmral nekaj nadvse nerazumljivega, potem pa se je vendarle omečil, vrata so se na stežaj odprla in vstopil sem v temačno notranjost poslopja.

»Ne bo vam treba prenočiti v veži,« je zlovollno rekel neznanec.

»Majhna podstrešna sobica je še prazna... Seveda, če ste zadovoljni...«

Ves navdušen od sreče sem mu radevoljno prikimal, neznanec pa je samo skomignil z rameni in dejal:

»Ne vem, če boste zadovoljni... Ne vem, kako bi vam rekel... Sobica je precej neprijetna... To je edini prostor, ki ga imamo tik pod streho... In stopnice so zelo ozke in nepravilne... Vodiijo samo do te sobice...«

»Nič hudega... Z vsem sem zadovoljen.«

»Morda bi pa ostali spodaj,« je spet zinil možak. Prav neprijeten mi je postajal.

»Nič se ne trudite,« sem mu rekel. »Že od mladih nog sem vaju vsakovrstnih težav. Z vsem sem zadovoljen.«

»Toda, zares lahko prenočite spodaj. Na klopi. Odeje vam prinesem. In plačali boste samo malenkost.«

Vse mi je že presedalo.

»Toda zakaj se toliko trudite, Morda me vodite za nos. Povejte po pravici. Zdi se mi, da podstrešne sobice sploh nimate...«

»Že, že,« je pohitel možak. »Toda sobica je zares neprijetna. Tam zgoraj je neki hotelski gost ponovno znorel... In to se ni zgodilo prvokrat.«

(Dalje)

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 44 ■ ■ ■ ■ ■ V RUSKEM UJETNISTVU ■ ■ ■ ■ ■ Inž.-J. R. ■ ■ ■

K temu spadata sedaj samo dva, in sicer vodja Ivan Ivanič, ki stanuje z družino v prvi hiši na desno pri vhodu s ceste, in »fildšer«, pri katerem stanuje sedaj Malalanka. Na pripombo, če je »fildšer« isto kot veterinar, je rekel, da je manj, ker ima samo nižjo veterinarsko šolo.

Vprašal sem, kje pa je živina? Odgovoril je, da imajo na farmi okoli 60 krav sive stepne pasme, ki se pase vse letne mesece v gozdu in pa kakih 300 ovc karakul-ske pasme. Vprašal me je, če vem, kakšne so karakulke in čemu služijo. Slučajno so bile ovce karakul konjiček našega profesorja za živinorejo dr. Adametza na Dunaju in tako sem mu lahko povedal, da so znane po svojih repih, kjer je nakopičena mast in s tem rezerva za hude čase ter da iz njihovega krzna delajo perzijske plašče.

Te ovce pasejo sedaj kar vsekrižem, saj nimajo na čem delati škode, je rekel ravnatelj. Pripomnil je, da mu tako dobro stori, če se more s kom pogovoriti, da se kar odpočije. Dodal je tudi, da se sedaj nič več ne boji, kako bo šlo, dočim je prej videl vse črno. Na koncu me je prosil, naj jaz povem češkemu ujetniku, da se morajo za ponedeljek zjutraj vrniti v Benderi. Ravnatelj jim bo izplačal v nedeljo, kar jim pritiče. Stražnik in oni vojak, ki pomaga v kuhinji, naj poskrbita, da bo vsak ujetnik dobil za na pot kruha in brinze s kumaricami. Tako mi je ravnatelj

naročil, naj povem, kar sem storil drugo jutro zjutraj.

Stražnik in kuhinjski pomočnik sta poskrbela, da je bilo v nedeljo zvečer spečenega mnogo kruha, vojaki pa so hoteli imeti tudi priboljšek. Poskrbeli so, da je bil zaklan dovolj velik prašič črne berg-shirske pasme s posebno dobrim mesom, ki je služilo za redni nedeljski »sup«, a tudi za golaž s »knedlički« opoldne in zvečer ter da je imel vsak odhajajoči v rezervi še nad en kg pečenke za na pot. V nedeljo popoldne pa so praznovali. Lačni niso bili, pač pa žejni. Plače jim je ravnatelj že dopoldne izplačal. Kupili so dve vedri vina (vedro = 12,5 litra), dobrega črnega vina. Spil sem ga pol kozarca; bilo je mnogo boljše kot ona krimska specialiteta v benderskem »traktiru Besarabija«. In peli so. Najprej seveda »Kje dom je moj?«, takoj nato pa bojno »Byvali Čehove, slavni junaci...« Sledile so zaljubljene, pa še bolj okrogle.

Petje je izvabilo iz vasi vso moldovan-sko mladino, pa tudi starejše ljudi. Poslušali so, peli pa ne. Zato pa so se bolj razživel pri plesu. Prvi je nastopil stražnik z bridko sabljico. Poskusil je plesati »kazačka« in ni bilo slabo. Ploskali smo vsi, posebno starejši, pa Moldovanke, ki so se tudi prišle poslovit. Najbrž vse, brez izjeme. Stari Ivan Čumak s svojimi 84 leti je tudi hotel pokazati, česa je še sposo-

ben. Tudi on je zaplesal »kazačka«, stražnik in za njim vsi pa smo poskrbeli za spremljanje. Za mnogo je prekosil Čumakov kazačok stražnikovega in kar verjeti nisem mogel, da je stari Čumak še taka vrtavka. In vstal je še dovolj svež. Škoda, da ni bilo na razpolago nobenega godala, a za ljudi dobre volje zadostuje tudi brundanje in ploskanje z dlanmi.

(Dalje)

Iz Trsta

PRIREĐITEV V FINZGARJEVEM DOMU

Odkar je bil Finzgarjev dom odprt, so v njem stalno vsako nedeljo prireditve — predstave ali filmi. Posebno so bili Openci zadovoljni nad slovenskimi filmi z Gorenjsko ohceto.

V nedeljo 16. aprila bodo gostovali števerjanski igravci s **Finzgarjevo ljudsko igro »Naša kri«**. Predstava se bo pričela ob 17.30.

V odmorih bo srečelov.

Igra ima lep narodni značaj in bo gotovo ugaljala.

SPOMINSKI VEČER ZA MILANOM PERTOTOM

Prosvetno društvo Barkovlje priredi v četrtek, 20. t. m., ob 21. uri v društvenih prostorih spominski večer za bivšim pevovodjem in predsednikom društva Milanom Pertotom. Poleg priložnostnega govora bo na sporedu nastop pevcev zbora Prosek-Kontovel, prof. Fedore Ferluga in domačih gojencev šole Glasbene Matice v Trstu.

Vabimo prijatelje in predvsem člane društva, da se udeležijo tega večera.

PD Barkovlje

CESTITAMO

Mojster tiskarske stroke je postal te dni Radivoj Čač, doslej vajenec v tiskarni Graphis, kjer se tiska naš list. Čestitamo mlademu mojstru, ki je doma iz Bazovice, in mu želimo obilo uspehov.

36 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Značilen primer so slovenska imena na -šek. Staronordijska beseda skeggr, skegg (šeg) je pomenila: brada ali mož, pa tudi kmet, v prenesenem pomenu pa del vojne ladje ali brizganje vode pod ladijskim kluonom. V davnih časih so se končavali priimki staronordijskih, zlasti norveških kmetov na južni obali Norveške na -skegg (šek). Tako je npr. neki kmet Mostrarskegg, ki je imel svojo kmetijo v Sunnhordalandu, v času norveške kolonizacije Islandije naložil na ladjo vse svoje imetje in med drugim velik poganjski tempel ter se preselil na Islandijo. (Tempel je nato spet postavil v Breidefjordu na Islandiji in zato tudi prišel v sago in s tem v zgodovino.) Ime Mostrarskegg pomeni Mož iz Mostra (kraj v Sunnhordalandu). V slovenščini bi njegove ime ne moglo zveneti bolj domače.

Znano pa je tudi mnogo drugih imen iz Norveške in Islandije s končnicami na skegg; to besedo najdemo tudi v imenih kraljev, ladij in kmetij. Na Norveškem in verjetno tudi na Švedskem ter na Islandiji so izginili priimki na -skegg (kot po večini tudi drugi starodavni priimki) v času pokristjanjenja, ko so prevzemali ljudje krščanska svetniška imena (pri poznejših generacijah s pritoklino sen ali sön — sin), ki so še zdaj značilna za skandinavske narode. Pri Slovencih pa so se pradedna skandinavska imena ohranila nespremenjena vse do današnjih dni, le da smo jih tako navajeni in se nam zdijo tako domača in pristno slovenska, da se njihove starodavnosti sploh več ne zavedamo, kljub temu da nosi večina slovenskih kmetov in

Slovencev sploh starejša imena kakor najstarejše evropsko plemstvo, ki se, kot znano, toliko ponaša s starostjo svojih imen. Po teh priimkih pa se da precej dobro rekonstruirati tudi življenje naših prednikov v skandinavski pradedovini in morda tudi pozneje, med preseljevanjem v novo domovino. Le da tega doslej nihče ni poskusil. Priimki predstavljajo tako neprecenljiv material za raziskovavca.

Vsi slovenski priimki na šek so torej sestavljeni, katerih prvi del pove neko lastnost ali značilnost moža, ki nosi tisto ime, ali lego njegovega posestva oziroma kaj je za tisto posestvo najbolj značilno. Oglejmo si jih samo nekaj. Črepinšek pride iz krep — kriviti se in skegg, torej Stari, ukrivljeni mož. Glinšek je pomenilo moža, ki se je ponašal s svojim zlatom (gullin — zlato). Gubenšek pa pomeni dobresedno Mogočni ali Stari kmet (gubbe — mogočni, stari). Hameršek pomeni Kmet z velikimi travniki (hamar — travnik), Jamšek Poštenega moža (jamn — pošten), Kolšek Mož s črno brado (kol — ogle), Marušek najbrž kmeta, ki je redil konje (marr — kobila), Soršak (Soršek) kmeta, katerega kmetija je ležala na jugu (sör — jug), Svinšek kmeta, ki je redil mnogo svinj, Tominš k kmeta, ki se ima dobro (tóm — dober čas). Trotovšek je pomenilo Trot-hov-skegg — Kmet z revnim templom, (trot — reven, hov — tempel), Tramšek — Mož, ki zna čarati (tramr — čarovnik), Turnšek — Kmet s stolpom, Ugovšek — Mož na kmetiji s templom, ki vzbuja strah (ugga — bat se), Varšek —

Kmet, ki trguje (vara — blago), Vinšek — Kmet na kmetiji, kjer pridobivajo vino; Vidensšek — Kmet na oddaljeni kmetiji (viden — oddaljen), Vodušek — Kmet na kmetiji ob vodi (vatn — voda).

Mnoga imena na šek so danes — dokler ne bodo etimološko raziskana — sploh nerazumljiva, tako npr. Dobovšek, Drevenšek, Kostajnsšek, Savinšek (iz Svinšek?), Svenšek (Svensk skegg — Švedski mož?), Verstovšek itd. Njihova fonetična sorodnost z nekaterimi znanimi pojmi (Savinja, kostanj) nas ne sme zapeljati.

Druga velika skupina starih »solvendskih« imen se končuje na a, npr. Čampa (iz kampa ali kampa — bojevati se, torej Bojevnik), Godina (iz godi — poganski duhovnik, ali iz gódi — dobra volja, prijateljstvo, torej: prijazen človek), Herga (mož, ki časti Hora), Hernja (iz hrjá — zasledovati, Zasledovavec), Hvastja (trd, grob ali pogumen mož), Munda (mož, ki pazi na nekoga), Rogina (iz staronordijskega reginn — mož), Saksida (naseljeni Sas), Strniša (iz staronordijske besede stjörn — krmariti ali veslati, torej Krmar), Švara (iz svara — biti odgovoren za kaj, zagovarjati pred sodiščem — Zagovornik), Tepina (iz teppa — zapirati, torej Zapirajoči, morda v zvezi s kako pravno funkcijo), Tuta (iz tauta — mrmrati, Mrmrajoči), Ulaga (iz úlag — nemir, biti zunaj prave lege, Nemirnež), Vajda (veida — loviti divjačino, Lovec), Varga (iz varg — volk, torej Bojevnik ali nemiren, nasilen človek), Vivoda (vid vatn — pri vodi?), Žorga (iz staronordijskega sorga — skrbeti za kaj, Skrbeči).

(Dalje)